

ΕΠΙΦΑΝΙΟΥ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ
ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ

*Σοφές σκέψεις και θέσεις
αναφερόμενες στα συλλαλητήρια
και τίς διαδηλώσεις*

«Ἡ Ἐκκλησία μπορεῖ νά χρησιμοποιηῖ ὅλα τὰ μέσα· καί τούς ἄμβωνες καί τὰ πεζοδρόμια καί τίς πλατεῖες καί τίς ὁδούς καί τὰ ἔθιμα καί τὰ συλλαλητήρια καί τίς διαδηλώσεις, τὰ πάντα μπορεῖ νά χρησιμοποιήσῃ ἐκτός τῆς ὑλικῆς βίας. Μόνο αὐτό δέν μπορεῖ νά χρησιμοποιήσῃ ἡ Ἐκκλησία».

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΚΥΨΕΛΗ»
566 26 Σπαρτάκου 6, Συκιές
Τηλ.: 2310212659. Φάξ: 2310207340
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2018

Σημείωμα ἐκδότου

Ἄρχές τοῦ 2018 ἀποκτήσαμε τούς δύο τόμους τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιμανδρίτου π. Ἐπιφανίου Θεοδωροπούλου: ΓΕΥΣΑΣΘΕ ΚΑΙ ΙΔΕΤΕ, καί ΤΡΕΦΟΝΤΑΣ ΤΟ ΛΑΟ ΤΟΥ ΘΕΟΥ, ἐκδόσεως «Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός», Σταμάτα Ἀττικῆς 2017, πού ἐπιμελήθηκε ὁ Ἀρχιμ. Ἰωάννης Κωστώφ. Οἱ τόμοι αὐτοί περιέχουν ἀποσπάσματα ἀπό ὀμιλίες καί διαλογικές συζητήσεις τοῦ μακαριστοῦ πατρός Ἐπιφανίου.

Θεωρήσαμε καλόν ἀπό τόν τόμο: ΓΕΥΣΑΣΘΕ ΚΑΙ ΙΔΕΤΕ νά ἀναδημοσιεύσουμε τό περισσότερο μέρος ὑπό τόν τίτλο ΤΡΟΠΟΙ ΑΓΩΓΝΟΣ, πού ἐγράφη μέ ἀφορμή τό Ἐκκλησιαστικό τοῦ 1987, προκειμένου νά ἐνισχυθῇ τό ἀγωνιστικό φρόνημα τῶν Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν Ἑλλήνων πιστῶν πρὸς ὑπεράσπιση τῶν εὐαγγελικῶν ἀρχῶν, τῆς Ὁρθοδοξίας, τῶν ἁγιοπατερικῶν ἱερῶν παραδόσεων, ὡς καί τῶν δικαίων τῆς φιλτάτης ἡμῶν πατρίδος Ἑλλάδος.

Τό τεῦχος αὐτό δίδεται δωρεάν ἀπό τίς ἐκδόσεις «ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΚΥΨΕΛΗ» πρὸς διαφώτιση καί ἐνίσχυση τῶν ἀγωνιζομένων συνετῶς πιστῶν, γιά Ὁρθοδοξία καί Ἑλλάδα.

Οἱ ὑπογραμμίσεις στό κείμενο εἶναι δικές μας.

ΤΡΟΠΟΙ ΑΓΩΝΟΣ

– Μέχρι ποιού σημείου και μέ ποιά μέσα μπορεί η Έκκλησία να διεξάγει τόν αγώνα της; Και μέ τό πεζοδρόμιο;

– Η Έκκλησία μπορεί να χρησιμοποιή όλα τά μέσα μέ μοναδική εξαίρεσι τήν ύλική βία. Καί τούς ἄμβωνες καί τά πεζοδρόμια καί τίς πλατείες καί τίς ὁδούς καί τά ἔθιμα καί τά συλλαλητήρια καί τίς διαδηλώσεις, τά πάντα μπορεί να χρησιμοποιή ἐκτός τῆς ύλικῆς βίας. Μόνο αὐτό δέν μπορεί να χρησιμοποιήση ἡ Έκκλησία. Ὅλα τά μέσα εἶναι ἐπιτρεπτά να τά χρησιμοποιήση. Ἔτσι, μέ τίς διαδηλώσεις καί μέ τίς λιτανεῖες ἀντιμετώπισε κάποτε ἡ Έκκλησία τούς Ἀρειανούς. Πρῶτοι πού ἔφτιαξαν τίς λιτανεῖες στήν ἱστορία τῆς Έκκλησίας ὑπῆρξαν οἱ Ἀρειανοί. Καί ἡ Έκκλησία ἔκανε δικές της λιτανεῖες γιά να κάνη ἀντιπερισπασμό στίς λιτανεῖες τῶν Ἀρειανῶν. Ἄν κάνουν συλλαλητήρια οἱ ἄλλοι, καί ἡ Έκκλησία δικαιούται να κάνη συλλαλητήριο. Ἔνα μόνο δέν μπορεί να κάνη: να ἀσκῆση ύλική βία. Διότι αὐτή εἶναι ἔξω ἀπό τόν προορισμό της, ἔξω ἀπό τήν ἀποστολή της. Ὁ Κύριος εἶπε: «Ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἔλθει» (Μθ 16, 24). Ἡ Έκκλησία μπορεί

νά διαφωτίζη. Ὡς πρὸς τὸ διαφωτισμὸ μπορεῖ νά χρησιμοποιηῖ ὅλα τὰ μέσα.

–Γέροντα, εἶπατε γιὰ τὴ μὴ χρῆσι βίας ἀπὸ ἐμᾶς. Στὴν περίπτωσι ὅμως κατὰ τὴν ὁποία οἱ ἐγκάθετοι τῶν κομμμάτων «ἄρξουν χειρῶν ἀδίκων», ἐμεῖς τί πρέπει νά κάνουμε;

–Αὐτό ἡ Ἐκκλησία δέν θά τὸ θέσῃ ὡς γραμμὴ της. Ἐσὺ σάν ἄτομο θά ἀμυνθῆς. Δέν θά σταυρώσῃς τὰ χέρια. Νά ποῦμε κι ἓνα ἀνέκδοτο, γιὰ τὸ ἐάν σέ «ραπίσῃ ἐπὶ τὴν δεξιάν σιαγόνα» (Μθ 5, 39). Κάποιος Ἑβραῖος βρῆκε ἓνα Χριστιανὸ καὶ τοῦ λέει: «Εἶσαι καλὸς Χριστιανός;». Λέει, «προσπαθῶ». Τοῦ ἀστράφτει ἓνα χαστούκι. Λέει: «Ἄν εἶσαι καλὸς Χριστιανός, στρέψε καὶ τὸ ἄλλο μάγουλο». Τοῦ ἔστρεψε καὶ τὸ ἄλλο. Τοῦ ἔδωσε ἄλλο χαστούκι. «Στρέψε πάλι». Τοῦ ἔδωσε ἄλλο. Ἐφαγε καμιὰ δεκαριά χαστούκια ἀπὸ τὸν Ἑβραῖο καὶ μάλιστα δυνατά. Τοῦ λέει τότε: «Τώρα παραδέχομαι ὅτι εἶσαι καλὸς Χριστιανός». «Ὁχι», τοῦ λέει, «ἀκόμη εἶμαι μισὸς Χριστιανός. Τώρα θά γίνω ὀλόκληρος». Τὸν παίρνει τὸν Ἑβραῖο, τοῦ δίνει ἓνα γερό ξύλο καὶ τοῦ λέει: «“Δωρεάν ἐλάβετε, δωρεάν δότε” (Μθ 10, 8), λέει τὸ Εὐαγγέλιο. Τώρα», τοῦ λέει, «τὸ τήρησα καὶ στίς δυὸ πλευρές τὸ Εὐαγγέλιο. Μέχρι πρὶν ἡμῶνα μισὸς, τώρα εἶμαι ὀλόκληρος». Διότι ἐκεῖ πράγματι τοῦ χρειαζότανε καὶ εἶχε ἀποτελέσμα-
τα· πολὺ καλὰ τοῦ ἔκανε.

–Γέροντα, γιατί ἡ Ἐκκλησία δέν ἔκανε ἐνέρ-

γυεις παλαιότερα για θέματα, τά όποια όπωσδήποτε τήν έκαιγαν;

– Έκανε, παιδί μου. Βέβαια δέν κατέβηκε στό πεζοδρόμιο. Παραστάσεις και διαμαρτυρίες έκανε, αλλά δέν είσακούστηκαν. Έπειτα τότε μέσα στή μέθη τών γεγονότων και τών πραγμάτων ποιός ν' άκούση και ποιός νά προσέξη. Και στόν τότε Έπουργό τής Δικαιοσύνης πήγαν άνθρωποι τής Έκκλησίας και έκαναν παραστάσεις τό άρθρο αυτό από 3ο νά γίνη 1ο. Άλλ' «οϋκ η̄ν φωνή και οϋκ η̄ν άκρόασις» (Γ' Βασ 18, 26)....

– Έφόσον ή Πολιτεία φοβᾶται τά συλλαλητήρια, γιατί ή Έραρχία δέν κατέβηκε και στίς άμβλώσεις και στή γλωσσα και σέ άλλα;

– Συλλαλητήρια έγιναν. Δέν ειχαν τήν έκτασι αυτή.

– *Νά ήγηθη ή Έραρχία.*

– Ήταν ένα λάθος και έμεϊς οί άποκάτω, οί μικρότεροι, τό έπισημάναμε αυτό. Η Έκκλησία πίστευε ότι δέν θά 'φτανε κάποτε ή Πολιτεία ώς έδω και δέν ήθελε νά ώθήση τά πράγματα στά άκρα. Ήρθε όμως ή στιγμή... Ξέρετε πολλές φορές ό διάβολος πάει άλλο νά πετύχη και άλλο πετυχαίνει. Και στήν περίπτωσηι αυτή συνέβη ό,τι συνέβη μέ τόν Κύριο: «Ό διάβολος έλαβε όπερ έβλεπε και πέπτωκεν όθεν οϋκ έβλεπε» (Κατηχητικός Λόγος ι. Χρυσοστόμου). Κατάφερε αυτή τή στιγμή, αν μή τί άλλο, νά μᾶς ένωση όλους.... Λοιπόν, «οϋδέν κακόν άμιγές καλοϋ». Και λιγάκι

ξυπνήσαμε. Καί ἡμεῖς οἱ ἀπό κάτω καί πιο πολὺ οἱ ἡγέτες ἀπὸ πάνω. Ξυπνήσαμε. Ἄν, λέει μιά λαϊκὴ παροιμία, τὸ βόδι ἤξερε τὴ δύναμὶ του δὲν θὰ ἄφηνε τὸ ζευγολάτη νὰ τὸ ζέψη. Ἦρθε ἡ στιγμὴ νὰ καταλάβῃ καὶ ἡ Ἱεραρχία ὅτι ἔχει δύναμι ἡ Ἐκκλησία. Ποτέ δὲν εἶναι ἀργά....

Ἔπρεπε καὶ τότε ἡ Ἐκκλησία νὰ ἀντιδράσῃ κάπως δυναμικότερα....

Διότι μέ τὴν ἴδια λογικὴ νὰ νομιμοποιήσουμε καὶ τὰ ναρκωτικά. Ἄφου διακινοῦνται πού διακινοῦνται τὰ ναρκωτικά, γιατί ὁ ἄλλος νὰ γίνεται θύμα τῶν ἐμπόρων; Γιατί καὶ νὰ μὴν ποῦμε: Πέντε καταστήματα στὴν Ὁμόνοια θὰ πουλᾶνε ναρκωτικά· μπῆτε καὶ πάρτε; Ὁχι, ὅτι ἐγκρίνω αὐτὴ τὴ λογικὴ τοῦ κράτους. Ὁχι. Εἶναι ἄλλο πρᾶγμα ὅμως νὰ λές στό κράτος «Θά σέ ἐμποδίσω μέ κάθε τρόπο νὰ ρυθμίζης θέματα πολιτῶν πού δὲν ἔχουν σχέσι μέ ἐμένα». Καὶ ἄλλο νὰ λές στό κράτος: «Δέν θὰ σοῦ ἐπιτρέψω νὰ μπῆς στά ἐσωτερικά μου καὶ νὰ μοῦ τὰ ρυθμίζης». Δέν εἶναι τὸ ἴδιο πρᾶγμα....

–Εἶναι σωστό ἡ Ἐκκλησία νὰ καταφεύγῃ σέ μεθόδους αὐτοῦ τοῦ κόσμου, δηλ. νὰ κἀνῃ συλλληγήρια καὶ πορεῖες; Πρέπει νὰ κατεβαίνουμε στό πεζοδρόμιο;

–Ἴσως ἦταν λάθος τὸ ὅτι ὀνομάσαμε πορεῖες αὐτὸ πού ἔγινε. Θὰ ἦταν προτιμότερο νὰ τὸ ὀνομάζαμε λιτανεία καὶ νὰ τοῦ δίναμε μιά μορφή λιτανείας. Ὅτι τὸ πρῶτο ὄπλο τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸ δικό μας, τοῦ καθενός τῶν πιστῶν, εἶναι ἡ προ-

σευχή, κανείς δέν τό ἀμφισβητεῖ. Καί τό πρῶτο τό ὁποῖο ἔχουμε νά κάνουμε εἶναι νά προσευχώμαστε στό Θεό, ὁ Ὅποῖος, ὅπως λέει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος «οὐ τέχνη περιγίνεται τοῦ χειμῶνος ἀλλά νεύματι μόνον λύει τήν ζάλην». Δέν ἔχει ἀνάγκη ὁ Θεός νά σκεφθῆ μεθόδους γιά νά καταστείλῃ τήν τρικυμία, ἀλλά μέ ἓνα νεῦμα Του μόνο τήν καταστέλλει.

Πρῶτο, λοιπόν, ὄπλο εἶναι ἡ προσευχή. Καί ταυτόχρονα ἡ μετάνοια καί ἡ δική μας καί τῶν ἄλλων. Νά φωνάξουμε στους ἀδελφούς μας ὅτι ὅταν εἴμαστε μετανιωμένοι καί παρακαλοῦμε τόν Κύριο, θά μᾶς δώσῃ τή νίκη, ὅπως τήν ἔδωσε πάρα πολλές φορές στήν Ἐκκλησία Του καί τήν «ἐξήγαγε ἐκ σκότους εἰς φῶς» (Πρξ 26, 18). Ἀπό τούς διωγμούς δηλ. κι ἀπ' τήν ταλαιπωρία τήν ἔκανε νά θριαμβεύσῃ.

Ὅτι τό πρῶτο ὄπλο εἶναι ἡ προσευχή καί ἡ μετάνοια ἑνός ἐκάστου δέν τό ἀμφισβητεῖ κανείς. Ἀλλά δέν μπορούμε νά ποῦμε ὅτι δέν εἶναι ἓνα ὄπλο καί ἡ μαρτυρία τοῦ πιστοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ διά συγκεντρώσεων. Εἶπα θά ἦταν καλό νά λέγαμε τήν πορεία, λιτανεία. Καί δέν θά μπορούσε τότε κανείς νά πῆ τίποτε ἀπό τούς ὑπερευλαβεῖς, οἱ ὁποῖοι διερωτῶνται ἄν πρέπη νά κάνουμε πορείες καί συλλαλητήρια.

Ὅταν γινόταν ἡ εἰκονομαχία, οἱ μοναχοί οἱ ἴδιοι δέν ἀρκέσθηκαν στήν προσευχή. Δέν κλείσθηκαν στά μοναστήρια τους καί προσεύχονταν ἀπλῶς νά δώσῃ ὁ Θεός τή νίκη στους Ὁρθόδοξους. Ἐκαναν βεβαίως τήν προσευχή, καί προ-

σευχή πάρα πολλή, ἀλλά βγήκαν καί στούς δρόμους. Κατά τό δή λεγόμενον, κατέβηκαν καί στά πεζοδρόμια. Ἄν διαβάσετε τήν ἱστορία τῆς εἰκονομαχίας, θά δῆτε πώς οἱ ἴδιοι οἱ μοναχοί, οἱ αὐστηροί ἀσκητές, ἔβγαιναν τότε στούς δρόμους.

Ὁ ἅγιος Θεόδωρος ὁ Στουδίτης, κάποια Κυριακή, Κυριακή τῶν Βαΐων μάλιστα, ὀργάνωσε μιὰ τεράστια λιτανεία στούς δρόμους τῆς Κων/λεως, γιατί ἡ μονή Στουδίου ἦταν μέσα στήν Κων/λι καί οἱ γύρω τῆς μονῆς δρόμοι εἶχαν γεμίσει ἀπό μοναχοῦς καί ἀπό πιστό λαό τοῦ Κυρίου, οἱ ὁποῖοι κρατοῦσαν ψηλά τίς Ἁγίες Εἰκόνες – γιατί ὁ νόμος τοῦ αὐτοκράτορα τότε ἀπαγόρευε τήν ἔκθεσι δημόσια εἰκόνων– καί δέν ὑπολόγισαν καθόλου τό νόμο. Βγήκαν, λοιπόν, σέ λιτανεία καί κρατώντας εἰκόνες ἔψελναν ὕμνους καί ζητοῦσαν ἀπό τό Θεό τή νίκη στήν Ὁρθοδοξία. Γιατί αὐτό δέν τό κατηγοροῦμε; Αὐτό δέν εἶναι ἔνα εἶδος διαδηλώσεως; Εἶχε χαρακτήρα λιτανευτικό, νά τό κάνουμε κι ἐμεῖς ἔτσι. Νά δώσουμε κι ἐμεῖς στίς διαδηλώσεις χαρακτήρα λιτανευτικό.

Ἄκόμη, τά συλλαλητήρια δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά ἕνας τρόπος νά ἐπικοινωνήση ἡ Ἐκκλησία μέ τό πλήρωμά της, νά τό διαφωτίση γιά τό τί ἀκριβῶς γίνεται –γιατί πολλοί εἶναι ἀδιαφώτιστοι–, καί νά ζητήση τή συμπαράστασί του. Τί κακό εἶναι αὐτό τό πρᾶγμα; Ποῦ προσκρούει; Τό νά φωνάξη ἡ Ἐκκλησία τό πλήρωμά της σέ μιὰ μεγάλη πλατεία διότι εἶναι πολλοί καί δέν χωρᾶνε μέσα σέ μιὰ Ἐκκλησία, καί νά τοῦ πῆ τί ἀκρι-

βῶς συμβαίνει –διότι ὁ ἅπλός λαός δέν εἶναι δυνατόν νά γνωρίζη τά καθέκαστα καί τίς λεπτομέρειες–, καί νά ζητήση τή συμπαραστάσι του, τί τό κακό σ' αὐτό τό πρᾶγμα;

Λένε μερικοί πάλι: «μά φωνάζουν κι αὐτές οἱ κραυγές κάτω τά χερια ἀπό τήν Ἐκκλησία καί τό ἕνα καί τό ἄλλο, πρέπουν σέ χριστιανούς;». Θά ἤθελα αὐτούς πού τά λένε αὐτά, νά τούς παραπέμψω οὔτε λίγο οὔτε πολύ στίς συνεδριάσεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Ἐάν διαβάσετε τά πρακτικά τῶν Ἁγίων Οἰκουμενικῶν Συνόδων, θά δῆτε μέσα φωνές καί ἀντάρες. Καί δέν τίς ἔκανε ὁ ἅπλός λαός αὐτές τίς φωνές. Οἱ Ἐπίσκοποι τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ φώναζαν. Καί μάλιστα Ἐπίσκοποι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, Πατέρες Ἅγιοι πολλοί ἀπ' αὐτούς. Διά τῶν ὁποίων ὁ Θεός μᾶς ἔδωσε τήν ἀληθινή διδασκαλία στήν Ἐκκλησία. Σᾶς διαβάζω μόνο ἕνα μικρό κομμάτι ἀπό τά πρακτικά τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Φώναζαν μέσα οἱ Ἅγιοι Πατέρες γιά τόν τάδε αἰρετικό: «Ἐξω βάλε τόν φονέα»· «ἔξω βάλε τόν βλασφημῆσαντα εἰς τόν Κύριον»· «ἔξω βάλε». Αὐτά δέ μέ φωνές δυνατές, σέ σημεῖο στό ὁποῖο οἱ συγκλητικοί καί οἱ ἄρχοντες οἱ ὁποῖοι ἐκπροσωποῦσαν τόν αὐτοκράτορα, νά φωνάζουν καί νά τούς λένε: «Ἅγιοι Πατέρες, κάντε λίγη ἡσυχία νά μπορέσουμε νά συνεδριάσουμε· δέν εἶναι δυνατόν μ' αὐτή τήν κατάστασι νά συνεδριάσουμε». Καί μιά στιγμή μάλιστα τούς λένε: «Αἱ δημοτικά κραυγαί οὐ πρέπουσιν Ἐπισκόποις». Οἱ ὀχλοκρατικές κραυγές, λέει, δέν πρέπουν στούς Ἐπισκόπους.

Αὐτοὶ ὅμως ἀπὸ ἱερό πάθος, ἀπὸ ἱερὴ ἀγανάκτησι –διότι ἔβλεπαν μέσα τοὺς μεγάλους αἰρεσιάρχες–, φώναζαν καὶ τοὺς ἔλεγαν: «βγάλτε τον αὐτὸν ἔξω, βγάλτε ἐκεῖνον ἔξω καὶ τότε θά ἡσυχάσουμε». Καὶ ἔφθαναν σᾶς λέω οἱ ἄρχοντες νά φωνάζουν στοὺς Ἐπισκόπους καὶ νά τοὺς λένε: «κάντε ἡσυχία, περιμένετε νά διαβάσουμε τὰ ὑπομνήματα, τίς ἀπολογίεις τῶν αἰρετικῶν καὶ μετὰ πεῖτε ὅ,τι θέλετε. Ἀφῆστε μας νά συνεχίσουμε». Δέν μποροῦσαν νά συνεχίσουν ἀπὸ τίς φωνές τῶν Ἱεραρχῶν.

Ἐάν, λοιπόν, αὐτὰ γίνονταν ἀπὸ Ἐπισκόπους, ἀπὸ Ἀγίους Πατέρες, μέσα στίς Οἰκουμενικές Συνόδους, αἶ, ζητᾶμε τώρα ἀπὸ τὸν ἀπλό λαὸ νά μὴ φωνάξη; **Νά φωνάξη ὁ λαὸς γιὰ τὴν πίστι του! Στό κάτω - κάτω δέν γίνεται γιὰ τὰ χωράφια ὁ ἀγῶνας.** Ἄν ἦταν γιὰ τὰ χωράφια, ἄς τὰ παίρνανε ἡ Ἐκκλησία θά ἀποκτοῦσε ἄλλα. Αὐτὴ τὴ στιγμή βρῆκαν ἀφορμὴ τὰ χωράφια καὶ μπαίνουν μέ τὰ τσαρούχια στὰ διοικητικά τῆς Ἐκκλησίας. Δηλαδή ἀλλοιώνουν τὸ πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλοιώνουν τὴ δομὴ τῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλοιώνουν τὸ θεόδομητο καὶ θεοκατασκευαστο Σύστημα τῆς Ἐκκλησίας, τοὺς Ἱερούς Κανόνες καὶ τίς Ἱερές Παραδόσεις.

Λοιπόν, αὐτὰ εἶναι θέματα πίστεως. **Γιὰ τὴν πίστι του νά φωνάξη ὁ λαός! Γιὰ νά κρατήση τὴν Ἐκκλησία του ἀλώβητη νά φωνάξη!** Δέν τοῦ τό ἀπαγορεύει κανεὶς αὐτὸ τό πρᾶγμα! Νά σηκώση, κατὰ τὸ δὴ λεγόμενο, κOURνιαχτό ὁ λαός! Κι ἄς

λένε μερικοί, δήθεν εὐλαβεῖς, ὅτι αὐτά δέν εἶναι στήν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ. Μέσα στίς Οἰκουμηνικές Συνόδους γινόταν ὁ χαμός γιά τήν ὑπεράσπισι τῆς πίστεως κι ἐμεῖς δέν θά μείνουμε μέ σταυρμένα τά χέρια καί θά μᾶς καρπαζώνουν οἱ ἐκάστοτε κρατοῦντες ὄχι μόνο οἱ σημερινοί, οἱ ὀποιοῖδήποτε!

Προσευχή, λοιπόν, καί μετάνοια πρῶτα καί λιτανεῖες στούς δρόμους, μέ τά λάβαρα καί μέ τά ἐξαπτέρυγα καί μέ τόν Ἐσταυρωμένο! Νά κυκλώσουμε τούς δρόμους μέ λιτανεῖες καί συλλαλητήρια ἀκόμη. Βέβαια προσευχή καί γιά τούς κρατοῦντες. Δέν εἶναι ἐχθροί μας, ἔστω κι ἂν αὐτή τή στιγμή βρισκόμαστε σέ μιά κατάστασι ἀνταγωνισμοῦ, ἀντιπαράθεσος μαζί τους. Κι αὐτοί ἀδερφοί μας εἶναι· Ἕλληνες! Βαπτισμένοι στήν ἴδια κολυμβήθρα. Δυστυχῶς, ὅλοι οἱ πολιτικοί μας δέν εἶναι συνειδητοί πιστοί. Εἶναι ὅμως καί Ἕλληνες καί τουλάχιστον, δυνάμει, στήν ταυτότητα, ὅπως θέλετε νά τό ποῦμε, χριστιανοί ὀρθόδοξοι, διότι κατά τ' ἄλλα δέν ἔχουν οἱ περισσότεροι κοινωνία μέ τά Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι λοιπόν, κι αὐτοί ἀδερφοί μας καί δέν ὑπάρχει κανένας λόγος νά βρισκόμαστε σέ ἀντιπαράθεσι. Οὔτε αὐτοί πρέπει νά γίνονται ἀντίπαλοι τῆς Ἐκκλησίας καί νά θέλουν νά κάνουν κακό στήν Ἐκκλησία, ἔστω ἴσως καί μέ κάποια ἀγαθή πρόθεσι· δέν ξέρω τήν καρδιά τους· ὁ Θεός τήν ξέρει. Νά προσευχηθοῦμε, λοιπόν, καί γι' αὐτούς, νά τούς φωτίσῃ ὁ Θεός καί νά κάνουν πίσω. Νά μήν προχωρήσουν γιατί στό τέλος θά συντριβοῦν.

Ἐάν, λέει ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, πολεμᾶς ἄνθρωπο ἢ θά νικηθῆς ἢ θά νικήσης. Ἄλλά ἐάν πολεμήσης τήν Ἐκκλησία εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατο νά νικήσης. Νά μήν πολεμοῦν, λοιπόν, τήν Ἐκκλησία διότι αὐτό θά ἀποβῆ συντριβή τους. Νά προσευχώμαστε στό Θεό νά τούς φωτίσει νά κάνουν πίσω.

* Οἱ λιτανεῖες στήν Ἐκκλησία, ὅπως εἶπαμε, μπῆκαν ὄχι πρωτοτύπως, ἀλλά κατά ἀπομίμησιν. Οἱ πρῶτοι πού ἔκαναν λιτανεῖες ἦταν οἱ Ἄρειανοί. Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ὅταν εἶδε αὐτό τό πρᾶγμα: Λιτανεῖες αὐτοί; Λιτανεῖες κι ἐμεῖς! Καί μάζευε τούς ὀρθοδόξους νά κάνουν κι αὐτοί λιτανεῖες. Καί τραβοῦσε τό λαό μέ τίς δικές του λιτανεῖες. Καί καμμιά φορά τίς ἔκανε τή ἴδια ὥρα κατά τήν ὁποία τίς κάνανε καί οἱ Ἄρειανοί. Καί συνέπεσε κάποτε νά συναντηθοῦν οἱ δύο λιτανεῖες καί νά πέσει ξύλο μετά μουσικῆς. Ἀλληλοδάρθηκαν οἱ μέν μέ τούς δέ. Αὐτά τά ἔκαναν Ἅγιοι Πατέρες. Βέβαια, δέν τούς εἶπε ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, δεῖρτε τους! Θεός φυλάξοι! Οὔτε τά ἐνέκρινε αὐτά. Ἄλλά δέν μπορούμε νά πειθαρχήσουμε καί τό λαό πάντοτε. Αὐτό ὅμως δέν σημαίνει ὅτι δέν θά ποῦμε καί στό λαό: θά βγοῦμε σέ λιτανεῖες!

Ἐάν εἶχαμε ραδιοτηλεοπτικά μέσα, ἴσως δέν θά μᾶς χρειάζονταν τά συλλαλητήρια. Θά μπορούσαμε ἀπ' ἐκεῖ νά διαφωτίσουμε τό λαό, ἀλλά δυστυχῶς τά τηλεοπτικά μέσα καί τό ραδιόφωνο τά μονοπωλεῖ ἡ δημοκρατική κυβέρνησι· τόσο ἡ

σημερινή όσο και η χθεσινή, νά είμαστε δίκαιοι. Θέλουμε μονόλογο στά μέσα τῆς μαζικῆς τυφλώσεως. Θέλουμε μονόλογο. Εἴτε εἶναι ἡ α΄ κυβερνησι εἴτε εἶναι ἡ β΄. Φωνάζουμε γιά πλουραλισμό, γιά πολυφωνία, ἀλλά αὐτά εἶναι γιά ἐσωτερική κατανάλωσι, αὐτά εἶναι λόγια. Κανείς ποτέ ἀπό τότε πού ἔγινε ἡ τηλεόρασι καί παληότερα πού ὑπῆρχε τό ραδιόφωνο, κανείς ποτέ δέν ἔδωσε καί στήν ἄλλη πλευρά νά ἀκούγεται κι ἐκείνη. Ὅοχι, μονόλογο! Πλύσι ἐγκεφάλου ἀπό ἐμᾶς πού κυβερνοῦμε, εἴτε εἶμαστε τῆς α΄ παρατάξεως εἴτε τῆς β΄. Ἄς μᾶς ἔδιναν τά μέσα αὐτά, ἢ ἄς ἐπέτρεπαν στήν Ἐκκλησία νά κάνη δικά της καί δέν θά μᾶς χρειάζονταν τά συλλαλητήρια.

– Πρώτη φορά στίς μέρες μας ξυπνᾷ ἡ Ἐκκλησία καί ξεσηκώνονται ὅλοι μαζί καί ἀγωνίζονται γιά τήν πίστι. Μέχρι τώρα δεχόμαστε ὅ,τι ἔκαναν. Καί ἔκαναν «οὐκ ὀλίγα».

– Καί κατά τό παρελθόν εἶχε γίνει κάποιος μικρός ξεσηκωμός, τά τελευταῖα χρόνια, γιά τόν πολιτικό γάμο, γιά τίς ἀμβλώσεις κλπ., ἀλλά ἦταν πολύ περιορισμένος. Δέν εἶχε τή σφραγίδα τῆς ἐπίσημης Ἐκκλησίας, δηλ. τῆς Ἱεραρχίας. Εὐτυχῶς τώρα, ὅ,τι γίνεται, γίνεται μέ ἐπικεφαλῆς τούς Ἱεράρχες.

Πάντως ἂν ἡ Ἱεραρχία δέν διασπασθῆ, δέν ὑπάρχει διέξοδος στήν κατάστασι αὐτή. Δηλαδή ἡ κυβερνησι δέν μπορεῖ νά ἐπιβάλῃ τή θέλησί της.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΟΜΑΧΙΑΣ ΤΟΝ ΕΚΑΝΕ ΜΕ ΜΟΝΑΧΟΥΣ

*– Ήθελα νά πῶ γιά τό μοναχισμό, κάτι τό ὅ-
ποιο ἔχετε ἀναφέρει καί ἄλλη φορά, ὅτι εἶναι ἡ
ἐμπροσθοφυλακή καί τό προπύργιο τῆς ὀρθοδο-
ξίας. Εἶναι ὅπως εἶχατε πεῖ, ἡ ἀφρόκρεμα τοῦ
Χριστιανισμοῦ. Καί τά ὀρθόδοξα μοναστήρια σή-
μερα, εἶναι βάσεις στόν κόσμο.*

– Παιδιά μου, ἡ Ἐκκλησία τόν πόλεμο, τό με-
γάλο, κατά τῆς εἰκονομαχίας μέ μοναχοῦς τόν ἔ-
κανε. Εἶχε βέβαια καί λαϊκοῦς, ἀλλά ἡ ἐμπροσθο-
φυλακή, τά ΛΟΚ θά λέγαμε, τά τάγματα θανάτου,
ἦταν οἱ μοναχοί, οἱ ὁποῖοι ἦταν πλῆθος τήν ἐπο-
χή ἐκεῖνη· ἡ Μονή τοῦ Στουδίου εἶχε τότε χί-
λιους μοναχοῦς. Οἱ μεγαλύτεροι ἀντίπαλοι τῶν
εἰκονομάχων ἦταν: Ὁ Ἅγ. Θεόδωρος ὁ Στουδί-
της καί μεταγενέστερα ὁ Ἅγ. Ἰωάννης ὁ Δαμα-
σκηνός. Κυριολεκτικά τά κύματα τῆς αἰρέσεως ἐ-
θραύοντο σ' αὐτούς τούς δύο βράχους. Ὄταν μά-
λιστα ὁ αὐτοκράτορας ἔβγαλε διάταγμα καί ἀπα-
γόρευε τήν ἀνάρτησι τῶν ἁγίων εἰκόνων, ἀδιαφό-
ρησε ὁ Ἅγ. Θεόδωρος, συγκέντρωσε ὅλους τούς

μοναχούς καί πλῆθος ἀπό πιστούς καί λιτάνευσε τίς ἅγιες εἰκόνες στήν Κων/λι, ψάλλοντας τό: «Τήν ἄχραντον εἰκόνα Σου προσκυνοῦμεν, ἀγαθέ». Ἐξορίστηκαν, προπηλακίστηκαν, καταδικάστηκαν, ταλαιπωρήθηκαν οἱ ἅγιοι αὐτοί καί ὁμως ἡ Ἐκκλησία χάρις σ' αὐτούς δέν κατεπόθη ἀπό τίς αἱρέσεις. Ὅχι ὅλη ἡ Ἐκκλησία, βέβαια· ἕνα «λεῖμμα χάριτος» (Ρμ 11, 5) θά ἔμενε. Δέν θά ἀφήση ὁ Θεός νά καταποθῆ ἡ Ἐκκλησία Του. Ἀλλά στό σύνολό της ἡ Ἐκκλησία βγῆκε νικητής καί κατέβαλε πολύ σύντομα τήν αἵρεσι τῆς εἰκονομαχίας. Καί ἀργότερα στίς αἱρέσεις τῶν μονοθελητῶν καί τῶν μονοφυσιτῶν κλπ., πολλές φορές μοναχοί ἦταν στήν ἡγεσία τοῦ ἀγῶνα. Πόσα ὀφείλει ἡ Ἐκκλησία μας στόν Ἁγ. Μάξιμο τόν Ὁμολογητή, πόσα ὀφείλει σ' αὐτό τόν ἄνθρωπο! Ὅταν δεκάδες καί ἑκατοντάδες ἐπίσκοποι εἶχαν ὑπογράψει ὁμολογίες αἰρετικές, αὐτός ὁ ἄνθρωπος, ὁ Μάξιμος, μέ τόν ἄλλο μοναχό, τό Σωφρόνιο, κράτησαν σάν ἄτλαντες πάνω στούς ὤμους τους τήν ὀρθόδοξη διδασκαλία...

* * *

Ἡ ἀξία τοῦ Μοναχικοῦ βίου

* Μοναχικός Βίος ἀκμάζων ἀποτελεῖ δόξαν τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ προσφορά αὐτοῦ, εἴτε διά προσευχῶν ἐκδηλοῦται, εἴτε διά τῆς ἀκτινοβολίας τοῦ παραδείγματος ὑπερτάτης αὐταπαρνήσεως, ὅπερ παρέχει ἡ ἐγκατάλειψις τῶν ἐγκοσμίων

ἀνέσεων καί ἡ ἐκούσιος ἀποδοχή τοῦ ζυγοῦ τῶν μοναχικῶν ὑποχρεώσεων, εἴτε διά παραδόσεως εἰς τήν Ἐκκλησίαν στελεχῶν κατηρτισμένων, εἴτε δι' ἄλλου τινός τρόπου, εἶνε ἀνεκτίμητος.

Τοῦτου ἔνεκα εἶνε πρόδηλος ἡ ἀνάγκη ὅπως ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἐπιδείξη ἔντονον καί στοργικόν ἐνδιαφέρον διά τόν ἐν αὐτῇ Μοναχικόν Βίον. Ὁ πόθος τῆς ἀναζωογονήσεως τοῦ Μοναχικοῦ Βίου πρέπει νά καταλάβῃ πρωτεύουσαν θέσιν ἐν ταῖς καρδίαις τῶν Ποιμεναρχῶν τῆς Ἐκκλησίας. Βεβαίως ἡ ἀναζωογόνησις τοῦ Μοναχικοῦ Βίου δέν εἶναι ὑπόθεσις Νόμων ἢ ἐσωτερικῶν Κανονισμῶν. Εἶναι κυρίως ὑπόθεσις θείας κλήσεως. Ἀπό πλευρᾶς δέ ἀνθρωπίνης, εἶνε ὑπόθεσις παραδείγματος ἐμπνέοντος. Ὅταν οἱ Ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας ζῶσιν ὡς μοναχοί, θά ἐμπνεύσωσι καί εἰς ἄλλους τήν ἀγάπην πρὸς τόν Μοναχικόν Βίον....

(Ἀπόσπασμα ἀπό εἰσηγητική ἔκθεσι).

* * *

– Ποιός ἐκφράζει τήν Ἐκκλησία, ποιόν θά ρωτήσουμε;

– Φυσικά ὄχι τόν Ὑπουργό Θρησκευμάτων καί Ἐθνικῆς Παιδείας, οὔτε τούς συμβούλους του ἔστω κι ἂν εἶναι συνταγματολόγοι δεινοί.

– Ὁ μακαρίτης ὁ Ἀνδρουῦτσος ἔχει γράψῃ κάπου ὅτι τότε θά μπορούσε ἡ πολιτεία νά πῆ πὼς αὐτὴ ἐκφράζει τήν Ἐκκλησία ἂν ἀποδείκνυε ὅτι ὁ Χριστός τό «ποιμναινε τά πρόβάτά μου» (Ἰω 21, 16) τό εἶπε στόν Ἡρώδη καί ὄχι στόν Πέτρο. Ἀλλά δέν τό εἶπε στόν Ἡρώδη· στόν Πέτρο τό εἶπε.